

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІДНОВЛЕННЯ, ОХОРОНА Й ЗБЕРЕЖЕННЯ
РОСЛИННОГО СВІТУ ЛІСІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ
ТА ЗМІН КЛІМАТУ»**

(15-16 жовтня 2019 року)

Київ - 2019

УДК 581.95:582.794.2(477)

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ІНТРОДУКЦІЇ ДЕРЕВНИХ ВИДІВ РОСЛИН РОДИНИ *ARALIACEAE* JUSS. В УКРАЇНІ

А.П. Морозько, аспірант (anasteziya.morozko@gmail.com),

О.В. Колесніченко, доктор біологічних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Письмові джерела (літописи, праці істориків, географів та мандрівників) і результати археологічних досліджень свідчать про те, що в Україні є давні традиції в області вирощування дерев, досягнуті успіхи у декоративному садівництві, інтродукції і акліматизації деревних рослин. Заснування університетів і створення при них ботанічних садів надало можливості щодо інтенсифікації процесів інтродукції деревних рослин в Україні.

Співробітниками Кременецького ботанічного саду у 1816 р. вперше в Україну серед представників родини *Araliaceae* Juss. було інтродукованорослини *Araliaelata* (Mig.) Seem., а науковцями Тростянецького дендрологічного парку у 1861 р. *Eleutherococcus sessiliflorum* (Rupr. et Maxim.) Maxim. Рослини *Hedera helix* L. вперше з'явилися на території Основ'янського акліматизаційному саду у 1809 році, в той час як на Південному березі Криму *H. helix* var. 'Taurica'(Tobler) Rehd.) є аборигеном. На території Нікітського ботанічного саду рослини п'яти інших видів роду *Hedera* L. вперше були інтродуковані в 1868 році. За підсумками інтродукції у 2010 році колекції представників роду *Hedera* L. нараховувала 29 таксонів. В умовах Південного берега Криму культивари *H. helix* L. зимують без укриття і використовуються у ландшафтному будівництві.

Активний процес інтродукції відбувається в другій половині ХХ ст. Зважаючи на основне призначення ботанічних садів щодо формування колекцій рідкісних рослин, перевагу надавали інтродуцентам, що мали унікальні біологічні особливості, ендемам, едифікаторам та рідкісним видам. Колекції дендрофлори ботанічних садів поповнюються ліанами, чагарниками та деревами з різних ґрунтово-кліматичних зон північної півкулі. За результатами досліджень відбирали життєздатні, умовах України, види, що набували широкого використання та є цінні декоративні, лікарські, плодові, медоносні та фітомеліоративні рослини.

На початку 70-х років ХХ століття представники родів *Eleutherococcus* Maxim., *Aralia* L. та *Kalopanax* Miq., увійшли до складу колекцій ботанічного саду Національного університету біоресурсів і природокористування України, а у 1999 році поповнилася ще одним видом

H. helix L. За даними Е. В. Афанасьєвої станом на 1997 рік на території Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України у відкритому ґрунті зростали представники 10 видів, що належать до 7 родів (*Eleutherococcus* Maxim., *Aralia* L., *Hedera* L., *Kalopanax* Miq., *Oplopanax* Nakai., *Panax* L., *Tetrapanax* K.Koch.

Науковцями Національного лісотехнічного університету оприлюднено результати інтродукційних досліджень трав'янистих і деревних рослин Східно-Азіатської флори з лікарськими властивостями в умовах заходу України. Проаналізовано систематику, ареали, корисні властивості рослин цієї флори та розроблено способи їх розмноження й вирощування, визначено адаптаційний потенціал представників родини *Araliaceae* Juss. Серед восьми таксонів *Eleutherococcus* Maxim. представники *E. henryi* (Oliv.) Harms. та *E. lasiogyne* Harms. зростають лише в зоні Лісостепу, рослини *E. Senticossus* (Rupr. et Maxim.) Maxim. поширені в зоні Лісостепу і на Південному узбережжі Криму, в той час як рослини виду *E. sessiliflorum* (Rupr. Et Maxim.) Seem. є найбільш поширеними і зростають у трьох регіонах (Лісостеп, Степ, Крим) України. Виявлено, що рослини *Araliaelata* L. поширені лише в трьох (Полісся, Лісостеп, Степ) регіонах України.

За результатами інвентаризації в колекції незахищеного ґрунту ботанічного саду ім. акад. О. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка у 2007 р. налічувалось 3 таксони, що були представлені 9 видами рослин родини *Araliaceae* Juss., серед них рід *Eleutherococcus* Maxim. є найбільшим і налічує 6 видів.

Вченими Київського національного університету ім. Тараса Шевченка здійснено інтродукційні дослідження щодо оцінювання показників росту, розвитку і репродуктивних властивостей рослин *E. senticosus* (Rupr. et Maxim.) Maxim. в умовах Лівобережного лісостепу України. Ці рослини були інтродуковані в ботанічному розсаднику дослідної станції лікарських рослин у 60-х роках ХХ століття та зростають по теперішній час в умовах Лісостепу.

Таким чином, нами встановлено, що в незахищеному ґрунті різних природних зона України зростають деревні рослини 7 родів родини *Araliaceae* Juss. Аналіз досвіду інтродукції досліджуваних видів дозволяє оцінити темпи їх поширення в межах України, виявити перспективні напрямки та проблеми інтродукції видів.

Таким чином, нами встановлено, що деревні види родини *Araliaceae* Juss. недостатньо вивчені і потрібні додаткові дослідження щодо оцінки ефективності їх інтродукції у різних зонах України.